

Občanské právo období 1964-1989

Motto:

„Zřel jsem stíny zašlých věků..“

Základy a východiska I

- Ústava ČSSR 1960 deklarovala vítězství socialismu
- Navazovala komplexní rekodifikace československého práva
- Potlačeno dělení na soukromé a veřejné právo
Lenin: „v socialismu je vše veřejné“
- Právní úprava (původně) soukromého práva byla rozdělena podle poměru určité skupiny společenských vztahů k reprodukci společenských produktů

Základy a východiska II

- Hospodářské právo – výroba a první fáze rozdělování úhrnného společenského produktu
- Pracovní právo - využití pracovní síly v procesu reprodukce úhrnného společenského produktu
- Občanské právo – přerozdělování a spotřeba úhrnného společenského produktu
- Rodinné právo – z pohledu uvedených kritérií nezařaditelné (vyloučilo majetkové vztahy)
- Mezinárodní právo soukromé – hmotné občanské a hospodářské právo inkompatibilní s evropskými standardy – nutnost samostatné úpravy mezinárodního obchodu vedle úpravy kolizní a procesní

Legislativní základ „SP“

- Hospodářský zákoník (z. 109/1964 Sb.)- zrušen ObchZ (z. 513/91 Sb. účinný od 1.1.1992)
- Zákoník práce (z. 65/1965 Sb.) zrušen novým zákoníkem práce (zák. č. 262/2006 Sb., účinný od 1.1.2007)
- Zákon o rodině (z. 94/1963 Sb.) dosud účinný v novelizované podobě
- Občanský zákoník (z. 40/1964 Sb.) účinný od 1.4.1964, klíčová novelizace: z. 509/1991 Sb., účinná od 1.1.1992
- Zákoník mezinárodního obchodu (z.101/1063 Sb.) – hmotně právní úprava právních vztahů v mezinárodním obchodním styku v případech, kdy MPS odkazovalo na české hmotné právo (zrušen k 31.12.1992)
= v době od 1.4.1964 do 31.12.1991 byly účinné 2 občanské („obchodní“ zákoníky)

Základní charakteristika OP 1964-1991

- V souladu s teorií marxismu dominance materiálních vztahů na úkor osobních
- Preference zájmů společenských před individuálními
- Založen na společenském vlastnictví výr. prostředků a významnějších prostředků osobní potřeby
- Založen na organizované (veřejnoprávní metodou) distribuci podstatné části ú.s.p.
- Založen na potlačení konkurenčního prostředí a trhu
- Soukromý sektor (vlastnictví, závazky) legislativně potlačen (v páté části, v závěru OZ)

Struktura OP(OZ) 1964-91

Preambule (Zásady OPV)

Č. první: Obecná ustanovení (§1-122)

Č.druhá: Socialistické společenské vlastnictví a osobní vlastnictví

Č. třetí: Osobní užívání bytů, jiných místností a pozemků

Č.čtvrtá: Služby

Č. pátá: Práva a povinnosti z jiných právních úkonů

Č. šestá: Odpovědnost za škodu a za neoprávněný majetkový prospěch

Č. sedmá: Dědění

Č. osmá: Závěrečná ustanovení

Část první: Obecná ustanovení

- Účastníci OPV:
 - Občané (dnes fyzické osoby) §7-10
 - Socialistické organizace (dnes PO) + stát §18-21
 - Jiné organizace § 488
- Právní úkony + smlouvy § 34-42
- Obecná část závazkového práva §43-99
- Promlčení § 100-114
- Legální definice § 115-122

Část druhá – vlastnictví a věcná práva I

- Druhy a formy vlastnictví:
- Socialistické společenské vlastnictví
 - Státní
 - Družstevní
 - (dobrovolných spol. org.)
- Osobní vlastnictví (odvozené od soc.spol., pouze spotřební charakter, subjektem pouze občan – obsah § 127)
- Soukromé (ochrana v § 489)

Část druhá – vlastnictví a věcná práva II

- Nemovitosti předmětem evidence (pozemkové knihy, evidence nemovitostí – Geogézie)
- V osobním vlastnictví
 - věci osobní potřeby
 - příjmy a úspory z práce a soc. zabezpečení
 - rodinný domek (jeden)
 - rekr. chata (jedna)
 - (garáž)
- V soukromém vlastnictví pozemky, nájemní domy (zvláštní úprava) a ostatní ind. vlastněný majetek § 489
 - Omezení převodů soukromého majetku § 490

Část druhá:

- **Spoluvlastnictví podílové**
- **Bezpodílové spoluvlastnictví manželů (BSM)**
- **Věcná práva k věci cizí**
 - **Věcná břemena** (původně jen ze zákona § 495/1) zavedeno z. 131/1982 Sb. - § 135b-135c)
 - **Zástavní právo** (jen ZMO)- nahrazeno zčásti omezením převodu nemovitostí § 58)
 - **Zadržovací právo** jen § 278 – oprava a úprava věci

Část třetí: Osobní užívání I

- Osobní užívání
 - Bytů
 - Jiných obytných místností
 - Místností nesloužících k bydlení
 - Pozemků (jen pro výstavbu)
 - Rod. domku (max. 800 m²)
 - Rekreační chaty (max. 400 m²)
 - Garáže
 - Zřízení zahrádky (max. 400 m²)

Část třetí: Osobní užívání II

- Vznik osobního užívání:
 - 1) rozhodnutí o přidělení...do osobního užívání (ind. správní akt)
 - 2) dohoda o předání a převzetí ...do osobního užívání (soukromoprávní úkon)
- Společné užívání
- Společné užívání manželi

Část třetí: Osobní užívání III

- Transformace o.ú. zákonem 509/1991 Sb.:
 - o.ú. bytu – nájem
 - o.ú. jiné obytné místnosti – nájem
 - o.ú. místnosti nesloužící k bydlení – nájem
 - o.ú. pozemku – ind. vlastnictví

Část čtvrtá: Služby

- Poskytovány organizacemi soc. sektoru
- Eliminace konkurence
- Kontraktační povinnost
- Vysoká úroveň odpovědnosti za vady a ze záruky

Část pátá: Práva o povinnosti z jiných právních úkonů

- Občanská výpomoc
- Půjčka
- Jiné smlouvy (odpadkový koš) nahradily podnájem, nájem nemovitosti, kupní, směnná, darovací smlouva, obstarání záležitosti jiného (mandát)
- Veřejná soutěž

Část šestá:Prevence a odpovědnost..

- Bez zásadních koncepčních změn
- Změny:
 - Oznamovací a zakročovací povinnost třetích osob (§416)
 - Odpovědnost za nesplnění prevenční povinnosti (§ 425)
 - Chyběla odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností (dnes § 420a), za převzatou věc (dnes § 421), za povahu přístroje.. (dnes § 421a)
 - U společné odpovědnosti přednost dílčí odpovědnost před solidární (§ 438)
 - Sankce případnutí plnění státu (§ 457/2,3)

Část sedmá: Dědění

- Bez zásadních koncepčních změn
výjimky – správce dědictví
 - procesní úprava (soud rozhodovací pravomoc – notář ve funkci soudního komisaře)

Část osmá: Závěrečná ustanovení

- Úprava jiných občanskoprávních vztahů
 - Úprava soukromého sektoru
- Přechodná a zrušovací ustanovení

Jiné předpisy

- Zák. 122/1975 Sb. o zem. družstevnictví
 - Institut družstevního užívání
- Zák. 123/1975 Sb. o užívání .. k zajištění zemědělské výroby
 - Institut užívání k zajištění zem. výroby